Není kde brát!

“Pokud se neotevřeme diskuzi, hrozí našemu chovu anglických setrů v ČR tichý zánik” říká Veronika Horváthová a shrnuje fakta.

Pohled na aktuální statistiky chovu anglických setrů v České republice je alarmující. Když se u nás za celý rok narodí kolem 40 štěňat, zatímco v Itálii se toto číslo pohybuje kolem 18 000, je zřejmé, že český chov prožívá hlubokou krizi. Chovatelská základna se povážlivě ztenčila a jak trefně poznamenala jedna chovatelka maďarských ohařů: „Není kde brát.“

Jsme ve fázi, kdy hlavní kritérium výběru štěněte pro budoucího majitele či chovatele není jeho povaha, zdraví nebo exteriér, ale to, jestli si zkrátka vytáhnete “Žolíka” a pes bude po přezubení plnochrupý. Stojíme na prahu možné změny chovných podmínek, které jsou u nás aktuálně nejstriktnější v porovnání s okolními zeměmi, a je nejvyšší čas podívat se pravdě do očí. Pokud se neotevřeme diskusi, hrozí našemu chovu v ČR tichý zánik.

Nahlédněme do zrcadla času

Abychom pochopili, jak jsme se do tohoto bodu dostali, musíme se podívat do historie. V roce 1936 ve Spolku pro anglické ohaře se chovnost určovala ryze individuálně na základě výstavy a zkoušek tzv. hledaček. Tehdy rozhodovala jména jako Bajer, Knoll a Mužík. V roce 1964 se pravidla zpřísnila, u psů se vyžadovala první cena z PZ a Field Trial, u fen stačila třetí cena z PZ. Tehdy se u psů tolerovala absence jednoho libovolného zubu a u fen dokonce dvou. Toto pravidlo v podstatě přetrvalo i po sjednocení podmínek pro pointery a setry v roce 1972.

VERONIKA HORVÁTHOVÁ

Zlom nastal v roce 1991. Nově vzniklé kluby ČPSK i MSKAO přitvrdily a zavedly striktní plnochrupost. Pravděpodobně to bylo dáno porevolučním otevřením hranic a obavou z chudozubosti při nekontrolovaném krytí v zahraničí. Faktem ale zůstává, že v průběhu dalších let se plemeno vlivem těchto přísných limitů neúmyslně roztříštilo do tří směrů.

Dnes na výstavách vídáme typy psů, kteří jsou v poli naprosto excelentní, ale z kruhu odcházejí se známkou „dobrá“. S ohledem na posuzování podle platného standardu FCI je takové hodnocení zcela reálné, protože rozhodčí v kruhu má standard jako svou bibli a musí podle něj posuzovat exteriérové a povahové vlastnosti. Naopak na pracovních zkouškách sledujeme exteriérově krásné, těžší výstavní psy, které z chovu nekompromisně vyřadí nesplnění zkoušky např. z důvodu jejich nesprávného systému hledání nebo způsobu vystavování. Nemůžeme všechny házet do jednoho pytle. Je utopií diktovat trialovým psům výšku, kterou si musí hlídat chovatel sám podle standardu, stejně jako nelze po výstavních jedincích chtít, aby v poli pracovali ve stylu trialových specialistů. Za poklesem obliby a praktického využívání anglických ohařů stojí i dlouhodobý úbytek drobné zvěře, který výrazně stěžuje

jejich lovecký výcvik a následné využití v myslivosti.
Chovné podmínky musí vyhovovat všem směrům, ne je likvidovat.

Co vlastně znamená „plnochrupost je žádoucí", jak uvádí standard AS?

Zuby jsou nejcitlivějším tématem dnešních debat. Česká republika uplatňuje extrémní přísnost, přitom standard FCI pro anglického setra hovoří jasně: „plnochrupost je žádoucí". **Slovníkový význam slova žádoucí je vlastnost ideální, vítaná a chovatelsky preferovaná – nikoliv však striktně povinná pro zachování genetické rozmanitosti celého plemene.**
Jak potvrzují chovatelé z Anglie, země původu plemene, tamní Kennel Club do chovu vůbec nezasahuje. Chovatelé ani rozhodčí chybějící jednotlivé zuby jako diskvalifikaci neřeší. Důležitý je nůžkový skus, u výjimečných jedinců tolerují i těsný klešťový skus. Přepočítávání zubů, jak ho známe z kontinentální Evropy, v Anglii vůbec nepraktikují. Dobrý chovatel samozřejmě vědomě nenasazuje do chovu jedince s těžkými vadami chrupu, ale chybějící premolár pro ně nikdy nepřeváží nad zdravím, skvělou kostrou a povahou psa.

Jak k tomuto problému u anglických setrůpřistupují jinde ve světě:

Země	Zkoušky	Zuby a skus	Zdraví a exteriér
Česká republika	Velmi striktní (ZV v I. – II. c., FT či PZ)	Plnochrupost, nůžkový skus	RTG DKK (max. stupeň C), V, VD
Slovensko	Výběr: Klubová zkouška vloh (T.A.N.), nebo JSS (min. II. c.), nebo FT	Nůžkový skus. Tolerance chybění max. 1 zubu (P nebo M, ne současně). Jeden z páru musí být plnochrupý	Výstava min. VD nebo V od 12 měsíců. RTG DKK pouze stupně A a B. Vada ocasu (zálomek) vyřazuje z chovu.
Polsko	(nově od 2026) Chovný test ohařů (min. III. st.) nebo polní zkoušky / FT zaměřené na hledání a vystavování	Nůžkový skus, počet zubů není specifikován	Posouzení exteriéru, RTG dysplazie stupně A, B, C
Německo	Specifický polní test, posudek z exteriéru (Junior 6–24 měs.)	Plnochrupost žádoucí, nůžkový skus, povoleny 2 chybějící premoláry	RTG DKK (stupně A, B), povinné testy CLAD a vyšetření sluchu (BAER)
Rakousko	Podmínky klubu	Chovatelé preferují plnochrupost a nůžkový skus kvůli výstavám, ale v samotném chovatelském řádu striktní podmínka chybějících zubů není uvedena	Povinné testování sluchu (BAER), RTG DKK u specialistů
USA (standard plemene AKC)	Volný chov na plnou odpovědnost chovatele	Standard o chybějících zubech mlčí, preferován nůžkový skus, akceptován klešťový (even/level bite), výška psa/feny nižší než u standardu FCI	Výběr partnerů stojí na reputaci chovatele a zdraví
Maďarsko	Zkouška chovnosti (bonitace)	Rozhodčí kontroluje skus, zcela chybný skus neprojde, chybějící zuby se posuzují dle standardu	Sledováno chovateli dobrovolně
Itálie	Vše na chovateli, bez omezujících chovných podmínek	Řídí se standardem a reputací chovatele	Sledováno chovateli dobrovolně, bohatá chovatelská základna

Cílem těchto úvah není obhajoba chudozubosti!

Bezvadná morda, nůžkový skus a přítomnost řezáků a špičáků jsou u loveckého psa základ. Absenci velkých stoliček musí každý chovatel velmi vážně zvažovat. **Nezničí však naše nekompromisní trvání na absolutní plnochruposti chov anglických setrů v Česku nadobro? Neděje se to už teď?**

Lidé si nadšeně pořídí fenku s vizí budoucího chovu, ale jejich sen skončí ve chvíli, kdy po přezubení chybí jeden drobný premolár. Fena je pro chov ztracená, přestože oba její rodiče byli plnochrupí – což, jak víme, není geneticky stoprocentní zárukou plnochrupého potomstva. Slovenský model nám přitom ukazuje funkční kompromis: v chovném páru musí být plnochrupý alespoň jeden z rodičů. Proč bychom touto cestou nemohli jít také my, abychom zachránili cenný genetický fond?

Zdraví a povaha jako nekompromisní pilíř

Zatímco u zubů je prostor k chovatelské diskuzi a toleranci, **v oblasti zdraví a povahy musíme být nekompromisní.** Anglický setr je nejšťastnější v pohybu a naším úkolem je udržet ho zdravého. Chovatelský řád FCI striktně zakazuje chov na jedincích s těžkou dysplazií (stupeň E) a je skvělé, že čeští chovatelé jdou často daleko nad rámec povinností. Inspirováni zahraniční praxí (vedle rentgenů kyčlí (DKK) dobrovolně prověřují loketní klouby (DLK) a testují sluch (BAER) u štěňat. Tuto cestu bychom měli podporovat.

Zásadní je také povaha. Anglický setr je laskavý, aktivní a spolehlivý společník. Agresivita nesmí být v chovu tolerována v žádné podobě a bázlivost nesmíme podceňovat. Vyrovnaná povaha je to, co dělá setra setrem – ať už v myslivecké praxi, na výstavách, nebo v běžném životě.

Cesta vpřed: Důvěra a transparentnost

Cesta z bludného kruhu nevede přes další zákazy, které lidi od chovu odrazují, obzvláště když už není kde brát. **Měli bychom přenést více odpovědnosti na samotné chovatele a dát jim svobodu v naplňování jejich vizí, tak jako je tomu v úspěšných zahraničních chovech. Každý chovatel ručí za své vlastní jméno a reputaci své chovatelské stanice.**

Skvělé řešení nabízí naprostá transparentnost. Co kdybychom pro každého jedince zavedli oficiální chovnou kartu, veřejně přístupnou na webových stránkách klubu? Taková karta by obsahovala detailní posudek z klubové výstavy, přesný a pravdivý popis chrupu, kohoutkovou výšku a kompletní výsledky zdravotních testů (DKK, DLK, BAER). Budoucí majitel štěněte by tak získal dokonalý přehled, mohl by si sám zkontrolovat vlastnosti rodičů a jasně by viděl, jakou vizí se chovatel řídí.
Transparentnost by vystřídala tvrdé restrikce, do chovu by se dostalo více psů a chovatelská základna by mohla opět růst. Věřím, že právě tohle je cesta, jak zachránit naše milované anglické setry před tichým zánikem v českých zemích. Co myslíte vy, pomohlo by nám to otevřít novou, úspěšnou kapitolu?

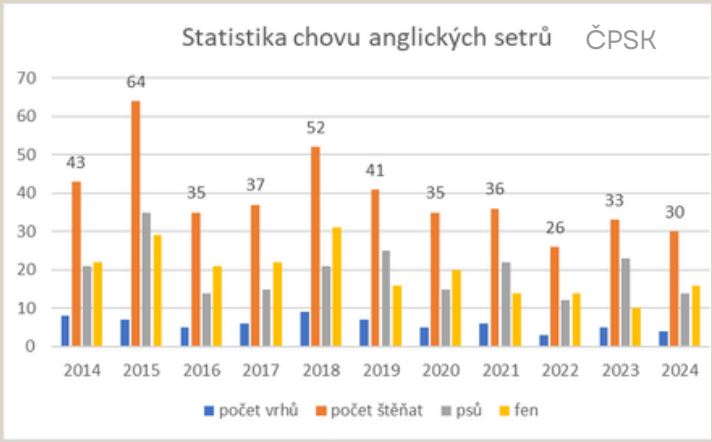

Děkuji vám za čas, který jste věnovali přečtení těchto řádků. ***Moje úvahy nevznikly z touhy kritizovat, ale z hluboké obavy o budoucnost plemene, které pro mě hodně znamená.*** *Chci vás, chovatele, majitele milovníky plemene, ze srdce vyzvat k hlubokému zamyšlení. Stojíme na křižovatce a naše další kroky rozhodnou o tom, zda anglický setr v České republice dostane šanci nadechnout se k novému životu, nebo zda jeho chov definitivně utlumíme byrokracií. Rozhodujme, prosím, moudře, s otevřenou myslí a s ohledem na zdraví a genetickou budoucnost našich psů. Naši angličtí ohaři si to zaslouží.*

Veronika Horváthová

POHLED DO HISTORIE CHOVNÝCH PODMÍNEK NA STR. 5-7.

POHLED DO HISTORIE CHOVNÝCH PODMÍNEK.

Za zpracování děkuji MVDr. Čestmíru Šrámkovi

Abychom mohli tvořit budoucnost,
musíme se podívat i do minulosti.

1936 — Spolek pro anglické ohaře				
Plemeno / Pohlaví	**Výstavy a zkoušky**	**Chrup a skus**	**Výška**	**Poznámky / Specifikace**
Pointeři a setři (společné)	Výstava a zkoušky hledačky bez určení ceny (obdoba PZ na pernaté)	Neuvedeno	Neuvedeno	Chovnost se určovala individuálně. Rozhodovali hlavně **Bajer, Knoll a Mužík**.

1964 — Klub chovatelů anglických ohařů				
Plemeno / Pohlaví	**Výstavy a zkoušky**	**Chrup a skus**	**Výška**	**Poznámky / Specifikace**
Pointer — Pes	PZ I. cena + Field Trial (FT)	Může chybět 1 libovolný zub	62 cm	Výjimka (absence FT) platila jen do roku 1971.
Pointer — Fena	PZ I., II. nebo III. cena, ocenění V, VD nebo D	Mohou chybět 2 libovolné zuby	58 cm	
Setři (Psi i feny)	Pes: PZ I. cena bez FT / Fena: PZ I. - III. cena	Pes - chybět může 1 zub / Fena - chybět mohou 2 zuby	Pes - 62 cm, Fena 58 cm	

1972 — Společné podmínky pro pointery a setry				
Plemeno / Pohlaví	**Výstavy a zkoušky**	**Chrup a skus**	**Výška**	**Poznámky / Specifikace**
Pointeři a setři — Pes	PZ I. cena, ocenění V nebo VD	Může chybět 1 libovolný zub	62 cm	Podmínky se kompletně sjednotily pro obě skupiny.
Pointeři a setři — Fena	PZ I., II. nebo III. cena, ocenění V, VD nebo D	Mohou chybět 2 libovolné zuby	58 cm	

ZLOM NASTAL V ROCE 1991. NOVĚ VZNIKLÉ KLUBY ČPSK I MSKAO ZAVEDLY PLNOCHRUPOST.

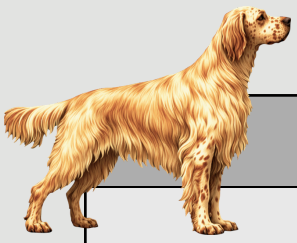

1991 — Rozdělení podle klubů (ČPSK a MSKAO)

ČPSK (Český pointer a setter klub) — Společné pro P a setry

Pohlaví	Výstavy a zkoušky	Chrup a skus	Výška	Poznámky / Specifikace
Pes	PZ I. cena nebo FT, ocenění V nebo VD	Plnochrupost, nůžkový skus	62 cm	U vynikajících jedinců lze povolit chybění 1 zubu.
Fena	PZ I. nebo II. cena, nebo FT, ocenění V nebo VD	Plnochrupost, nůžkový skus	58 cm	U vynikajících jedinců lze povolit chybění 1 zubu.

MSKAO (Moravskoslezský klub anglických ohařů) — Rozdílné pro P a setry

Plemeno / Pohlaví	Výstavy a zkoušky	Chrup a skus	Výška	Poznámky / Specifikace
Pointer — Pes	PZ I. cena + FT, nebo + VZ I.–III. cena, ocenění V nebo VD	Plnochrupý	62 cm	U vynikajících jedinců lze povolit chybění 1 zubu.
Pointer — Fena	PZ I. nebo II. cena	Plnochrupý, skus nůžkový	58 cm	
Setři — Pes	PZ I. cena + FT, nebo + LZ, ZVP, VZ, ocenění V nebo VD	Plnochrupý, skus nůžkový	62 cm	Širší výběr alternativních zkoušek k FT.
Setři — Fena	PZ I. nebo II. cena	Plnochrupý, skus nůžkový	58 cm	

Pozdější úpravy a dodatky (2000 a 2005)

Rok 2000 (ČPSK): Nově zavedena povinnost **RTG na dysplazii kyčelního kloubu (DKK)** a stanoveny limitní známky na ZV v I. ceně. pro chovnost.

Rok 2005 (MSKAO): Nově zavedena povinnost **RTG na DKK** a limitní známky na ZV v I. ceně. Podmínky chovnosti v MSKAO se tímto krokem **zcela shodují s ČPSK**.

2020 - 2025 - ČPSK a MSKAO				
Plemeno / Pohlaví	**Výstavy a zkoušky**	**Chrup a skus / zdraví**	**Výška**	**Poznámky / Specifikace**
Pointeři a setři	známka výborná nebo velmi dobrá - získané ocenění na jakékoliv oficiální výstavě v ČR - v posudku z výstavy, jarního svodu nebo v rodokmenu musí být uveden skus, chrup, výška a barva oka - v den výstavy nebo jarního svodu musí být posuzovanému jedinci minimálně 12 měsíců / úspěšné absolvování zoušky typu FT (Derby, NFT, MFT, FT-GT) nebo - absolvování zkoušky podle zkušebních řádů ČMMJ (ZV, PZ); zkoušky, jejíž zkušební řád vychází ze zkušebních řádů ČMMJ (ZV, PZ) v I. nebo II. ceně bez limitních známek.	skus nůžkový (event. klešťový) chrup úplný / Rentgen na dysplazii kyčelních kloubů (DKK) – maximálně stupeň 2/2 (nově značeno C)..	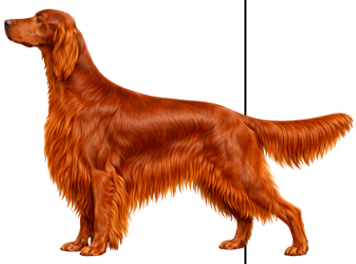 minimální kohoutková výška u feny 55 cm / minimální kohoutková výška u psa 58 cm / barva oka dle standardu	U vynikajících jedinců jsou povolovány výjimky / rozhodnutí poradce chovu

Aktuální stav - ČPSK a MSKAO				
Plemeno / Pohlaví	**Výstavy a zkoušky**	**Chrup a skus / zdraví**	**Výška**	**Poznámky / Specifikace**
Pointeři a setři	známka výborná nebo velmi dobrá - získané ocenění na jakékoliv oficiální výstavě v ČR - v posudku z výstavy, jarního svodu nebo v rodokmenu musí být uveden skus, chrup, výška a barva oka - v den výstavy nebo jarního svodu musí být posuzovanému jedinci minimálně 12 měsíců / úspěšné absolvování zoušky typu FT (Derby, NFT, MFT, FT-GT) nebo - absolvování zkoušky podle zkušebních řádů ČMMJ (ZV, PZ); zkoušky, jejíž zkušební řád vychází ze zkušebních řádů ČMMJ (ZV, PZ) v I. nebo II. ceně bez limitních známek	skus nůžkový (event. klešťový) chrup úplný / Rentgen na dysplazii kyčelních kloubů (DKK) – maximálně stupeň 2/2 (nově značeno C)..	minimální kohoutková výška u feny 55 cm / minimální kohoutková výška u psa 58 cm / barva oka dle standardu	výjimky jsou zakázány